

Юрьєв Антон Миколайович

Роль парламентаризму у процесі політичної структуризації суспільства

УДК 328.126:342.53

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-3.17>

Юрьєв Антон Миколайович
аспірант кафедри політичних наук
і права
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені
К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса,
Україна
ORCID: 0009-0004-8377-768X

Статтю присвячено визначенню ролі парламентаризму у процесі політичної структуризації суспільства. Актуальність проблеми обумовлена тим, що парламентаризм, як інституціоналізоване політичне представництво різних соціальних груп, з яких складається соціальна та політична структура суспільства, стало однією із фундаментальних для розвитку демократії. Парламентаризм є невід'ємною частиною демократичного політичного режиму. З одного боку, суспільство формує парламент на основі репрезентації інтересів груп та спільнот, а з іншого боку, парламент формує політичну структуру суспільства. Роль парламентаризму у процесі політичної структуризації суспільства полягає у репрезентації інтересів соціальних груп та, водночас, в установчій, контрольній та законодавчій функціях. Реалізація функцій парламенту у сучасній демократичній політичній системі полягає також у формуванні «порядку денного» суспільства, «правил гри».

Метою статті є визначення ролі парламентаризму у процесі політичної структуризації суспільства.

У дослідженні ідеї та практики парламентаризму як складової процесу політичної структуризації суспільства використовувались загальнонаукові методи (аналізу та синтезу, індукції та дедукції, системний метод тощо). Задля визначення парламенту як інституту політичного представництва використовувався інституційний метод. Функціональний метод застосовувався у процесі обґрунтування функцій парламенту у сучасній демократичній політичній системі. У процесі окреслення зв'язків між парламентом та соціальними групами (соціальною структурою) та визначення ролі парламентаризму щодо політичної структуризації суспільства використано структурний метод дослідження.

Історично парламентаризм виступав альтернативою (або ефективним доповненням) монархічному правлінню, інститутом буржуазного суспільства на противагу феодальному устрою. Безумовно зберігає своє першочергове значення парламентаризм і в інформаційну епоху, зокрема – й у процесі політичної структуризації цифрового суспільства.

Парламент виконує завдання політичної структуризації у процесі забезпечення функціонування демократичного політичного режиму на основі принципів свободи, плюралізму, рівності, верховенства права, справедливості, виборності та підзвітності тощо. Саме у цьому контексті щоденна, рутинна діяльність парламенту, виконання депутатами своїх безпосередніх функцій (від голосування до участі у дебатах та роботи комітетів) є основою парламентської політичної структуризації суспільства. Парламентаризм покликаний сприяти формуванню високого рівня цивілізованої поведінки, раціонального вибору, справедливості та демократії як основи політичної структуризації суспільства.

Ключові слова: парламентаризм, політична структуризація, політика, демократія, політичні інститути, функції парламенту, національний інтерес, виборчий процес.

Вступ. Ідея парламентаризму, як інституціоналізованого політичного представництва різних соціальних груп, з яких складається соціальна та політична структура суспільства, стала однією із фундаментальних для розвитку демократії. Поступово, на різних етапах політичного розвитку, формувались та доповнювались функції парламентів – від представницької та законодавчої до контрольної та фінансової, від установчої до зовнішньополітичної.

Парламентаризм є невід'ємною і, напевно, найважливішою частиною демократичного політичного режиму. Без парламентаризму не може існувати демократія. Суспільство формує парламент на основі репрезентації інтересів груп та спільнот, а парламент, у свою чергу, формує політичну структуру суспільства.

Погодимося із тим, що «...поняття парламентаризму, ототожнюючись із поняттям народ-

ного представництва, відображає особливості історичного моменту, суспільного й державного буття країни, її національних традицій, правової культури та політичної волі народу. Причому ознаками класичної родової моделі парламентаризму є верховенство парламенту, закону, поділ гілок влади, урядова відповідальність. Досліджуючи еволюцію парламентаризму, сучасні науковці підходять до нього як до процесу його перетворення в систему представницького правління. При цьому вони наголошують, що сьогоднішній парламентаризм, ґрунтуючись на своїй народно-представницькій легітимності, прагне визначати політику» [2, с. 14].

Роль парламентаризму у процесі політичної структуризації суспільства полягає у репрезентації інтересів соціальних груп та, водночас, в установчій, контрольній та законодавчій функціях. Реалізація функцій парламенту у сучасній демократич-

ній політичній системі полягає також у формуванні «порядку денного» суспільства, «правил гри».

Погодимося із думкою О. Ткаченка: «Верховна Рада як загальнонаціональний, колегіальний, представницький орган державної влади, основне суспільно-політичне призначення полягає у визначенні засад державної політики практично у всіх сферах суспільного життя... При цьому Верховна Рада забезпечує формування та реалізацію державної політики у відповідних сферах суспільного життя шляхом здійснення комплексу відповідних парламентських функцій, до яких належать представницька, законодавча, установча, організаційна, контрольна, бюджетна та зовнішньополітична функції. При цьому Верховна Рада України здійснює відповідні парламентські функції як безпосередньо на пленарних засіданнях, так і опосередковано – через відповідні парламентські комітети, тимчасові спеціальні і тимчасові слідчі комісії, народних депутатів України, а також через Уповноваженого Верховної Ради з прав людини та Рахункову палату» [6, с. 62].

Слід відзначити, що ґрунтовні наукові праці, присвячені проблемі парламентаризму у цілому та окремим аспектам діяльності парламенту належать таким українським вченим, як О. Бандурка, А. Георгіца, Н. Гербут, В. Гошовської, Ю. Древаль, О. Жадан, В. Журавський, Г. Зеленько, В. Звірко-вська, О. Копиленко, Ю. Левенець, Ю. Ломжець, Г. Малкіна, Я. Назаренко, С. Наумкіна, Ю. Нечипоренко, Ф. Рудич, О. Ткаченко, О. Фісун, ін. Водночас, зауважимо, що недостатньо уваги приділяється визначенню ролі парламентаризму у процесі політичної структуризації суспільства.

Діяльність парламенту спричиняє зміни у політичній структуризації суспільства, які призводять до переформатування партійного (фракційного) складу парламенту під час виборів.

Мета та завдання. Метою статті є визначення ролі парламентаризму у процесі політичної структуризації суспільства. Поставлена мета обумовила наступні завдання дослідження: – визначити парламентаризм як невід’ємну інституційну складову демократичного політичного режиму та представницького правління; – дослідити функції парламенту; – на основі реалізації парламентом власних функцій окреслити його роль у процесі політичної структуризації суспільства.

Методи дослідження. У дослідженні ідеї та практики парламентаризму як складової процесу політичної структуризації суспільства використовувались загальнонаукові методи (аналізу та синтезу, індукції та дедукції, системний метод тощо). Задля визначення парламенту як інституту політичного представництва використовувався інституційний метод. Функціональний метод застосовувався у процесі обґрунтування функцій парламенту у сучасній демократичній політичній

системі. У процесі окреслення зв’язків між парламентом та соціальними групами (соціальною структурою) та визначення ролі парламентаризму щодо політичної структуризації суспільства використано структурний метод дослідження.

Результати. Історично парламентаризм виступав альтернативою (або ефективним доповненням) монархічному правлінню, інститутом буржуазного суспільства на противагу феодальному устрою. Безумовно зберігає своє першочергове значення парламентаризм і в інформаційну епоху, зокрема – й у процесі політичної структуризації цифрового суспільства.

Досліджуючи комплексно парламентаризм, О. Гошовська зазначає: «У контексті інформаційної доби останні події в Україні та за кордоном все більше є підтвердженням слушної думки про те, що демократична держава – це правління народу, обране народом і для народу. У цьому сенсі особливої значущості набуває інститут парламентаризму, який виступає поєднанням рис прямого народовладдя та безпосередньої демократії. Парламентаризм як інститут посередництва між суспільством та органами публічної влади є засобом розвитку демократії та втіленням народного суверенітету. Саме тому рівень розвитку парламентаризму віддзеркалює рівень цивілізованості та демократії в суспільстві. Розуміння парламентаризму можливе за умови врахування його двоєдиної природи: як політичного режиму та сукупності повноважень, принципів формування та функціонування парламенту – Верховної Ради України. При цьому необхідно наголосити на тому, що, оскільки в природі парламентаризму закладено виключно демократичний політичний режим, підґрунтям статусу та діяльності парламенту обов’язково має бути верховенство волі та влади народу. У цьому контексті слушною є думка науковців про те, що парламент – це визначена у чинному законодавстві та відповідним чином трансформована в практичну площину організація державної влади в державі й суспільстві, у якій парламент, побудований на демократичних засадах, володіє юридичним статусом і реальними повноваженнями представницького, законодавчого, контрольного і установчого характеру в бюджетно-фінансовій і зовнішньополітичній сферах і своєю активною діяльністю виступає гарантом захисту інтересів як більшості, так і меншості громадян» [2, с. 10].

У цілому погоджуючись із авторкою щодо поєднання принципів прямого народовладдя та представницької демократії у парламентаризмі, відзначимо наступне.

По-перше, двоєдина природа парламентаризму (як політичного режиму, з одного боку та повноважень, принципів формування та функціонування парламенту як органу влади, з іншого боку) повною мірою проявляється у процесі політичної

структуризації суспільства. Парламент виконує завдання політичної «структуризації» (Е. Гіденс) як у процесі забезпечення функціонування демократичного політичного режиму на основі принципів свободи, плюралізму, рівності, верховенства права, справедливості, виборності та підзвітності тощо, так і у процесі функціонування, формулюючи національний інтерес та дотримуючись ідеї реалізації суспільного блага. Саме у цьому контексті щоденна, рутинна діяльність парламенту, виконання депутатами своїх безпосередніх функцій (від голосування до участі у дебатах та роботи комітетів) є основою парламентської політичної структуризації суспільства.

По-друге, парламент не лише віддзеркалює «рівень цивілізованості та демократії в суспільстві». Парламентаризм покликаний сприяти формуванню високого рівня цивілізованої поведінки, раціонального вибору, справедливості та демократії як основи політичної структуризації суспільства. Особливої ваги це набуває у перехідні періоди.

Парламентарі формують багато у чому не лише уявлення про себе особисто як політичних акторів та партії, які вони представляють. Вони повною мірою відповідають за конструювання паттернів демократичної поведінки у громадян, політичної культури та політичної структуризації суспільства.

На це звертає увагу В. Гошовська, обґрунтовуючи необхідність підвищення ефективності двосторонньої комунікації між депутатами та їх виборцями та наголошуючи на культурі парламентаризму. Вона, зокрема, зазначає: «Сутність сучасного парламентаризму полягає у збереженні пріоритету демократичного представництва за фактичного дистанціювання обраних представників від виборців, які делегували їм на обмежений часовими рамками термін свою волю і владу; безпосередньому зв'язку такого дистанціювання із функціональним призначенням парламенту як законодавчо-представницького органу; обмеженості терміну повноважень парламентарів як представників пересічних громадян, що сприяє існуванню дієвого зворотного зв'язку і громадянського впливу виборців; двосторонності політичної комунікації. Проявляючись у формі інформування владних структур про насувні для суспільства проблеми та інформування громадськості про їхню діяльність, вона є запорукою реального представництва, оскільки формує традиції політичного просвітництва та виховання політичної культури суспільства. Культура парламентаризму полягає в постійному відчутті державою і громадянським суспільством одне одного, усвідомленні важливості та виробленні механізмів реалізації та досягнення позитивних результатів соціального партнерства – постійного діалогу у форматі «влада – суспільство – громадяни». Ефективне та результативне співробітництво у межах такого

соціального партнерства можливе лише на основі взаєморозуміння, чесності та довіри» [2, с. 19].

Загальноновизнаним у науковій літературі є визначення парламенту як інституту політичної репрезентації різних груп та спільнот, які обирають представників за допомогою механізму голосування. У цьому сутність парламентаризму – представляти у просторі публічної політики групові інтереси, у цьому сенсі у парламенті відображається соціальна структура.

Проте, ідея парламентаризму полягає не лише у тому, аби віддзеркалювати інтереси суспільних груп, політичну структуру суспільства. Парламент виступає інститутом політичної структуризації суспільства. Обрані депутати формують фракції та починають діяти, як слідуючи та слугуючи інтересам тих груп, які їх обрали, так і відповідно до внутрішньої логіки політичної парламентської діяльності. Парламент формує порядок денний суспільства, визначає та змінює пріоритети суспільного розвитку.

Призначення (місія) парламентаризму полягає у вираженні народної волі та перетворенні її у законодавчому процесі на обов'язкову для виконання.

Динамічна модель парламентаризму має враховувати мінливий внутрішньополітичний та зовнішньополітичний контекст, формування коаліцій, критику уряду з боку парламентської опозиції, відставку уряду, хід та результати парламентських дебатів, зрештою – міжфракційний рух депутатів.

Відповідно, не лише суспільство (народ) обирає парламент, а й парламент у процесі своєї діяльності змінює політичну структуру суспільства. Ці зміни фіксуються під час наступних виборів.

Саме тому політична структура парламенту не лише визначається під час виборчих кампаній, але й сприяє формуванню (і трансформації) політичної структури суспільства. Однією із важливих складових політичної структуризації суспільства була боротьба проти виборчих цензів – за рівність усіх громадян незалежно від статі, походження, або багатства у формуванні парламенту та забезпечення парламентського представництва.

Солідаризуємось із думкою Олександра Жадана: «Тривала історія європейського парламентаризму має два головні аспекти. Це збільшення повноважень парламенту і уряду, який він призначає, за рахунок повноважень монарха і розширення виборчого права – спершу за рахунок зменшення цензу та скасування кастового підходу, а починаючи з кінця 19-го століття – за рахунок ліквідації статевих обмежень. Насамперед, жінки отримали виборче право у Новій Зеландії – у 1893 році, найпізніше – у Саудівській Аравії – у 2011 році» [3].

Сучасний парламентаризм, завдяки законотворчості визначає правові рамки та умови політичної та економічної діяльності, а це є вагомим

важелем політичної структуризації суспільства, адже політика парламенту може здійснюватися як в інтересах середнього класу (буржуазії), так і сприяти розвитку олігархічного прошарку, або захищати інтереси національних меншин, або титульної нації; впроваджувати інтереси національного виробника всередині країни та за її межами, чи відкрити кордони для експансії глобальних економічних гравців.

Ще одним важелем впливу парламентаризму на політичної структуризації суспільства виступає установча (номінаційна) функція парламенту.

Погодимося: «Номінаційна (установча) функція парламенту насамперед пов'язана зі встановленням політичної системи і системи органів публічної влади, що передбачає наявність широких номінаційних повноважень, тобто повноважень, пов'язаних з призначенням, обранням, наданням згоди на призначення або звільнення посадових осіб, а також із формуванням інших органів публічної влади. Реалізуючи номінаційну функцію, Верховна Рада України забезпечує формування власних парламентських структур, судової гілки влади, сприяє формуванню таких спеціальних органів як Центральна виборча комісія, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Рахункова палата, а також здійснює належну кадрову політику з призначення на посади Прем'єр-Міністра України та інших представників влади» [4, с. 1].

Слід додати, що виконання установчої функції парламенту можливе лише в умовах демократичного політичного режиму. На цьому, відзначаючи правову та політичну природу номінаційної функції парламенту, наголошує Я. Назаренко. Вона зазначає: «Правова природа номінаційної функції парламенту обумовлюється, насамперед, наявним у країні конституційним ладом та його засадами, такими як принципи народного суверенітету (народовладдя), республіканізму, демократизму, поділу державної влади на законодавчу, виконавчу і судову, гласності тощо» [4, с. 14].

Економічна політика парламенту, так само як і соціальна, оборонна, освітня, молодіжна, інформаційна, культурна політика сприяє політичній структуризації суспільства. Відтак, безпосередньо із політичною структуризацією суспільства пов'язана законодавча функція парламенту, адже завдяки їй парламент встановлює «правила гри».

Погодимося із наступним: «Діяльність парламенту в умовах демократичних перетворень та політичних криз визначає подальший розвиток країни. Навіть у періоди, коли соціологічні дослідження показують низький рівень довіри до законодавчого органу, парламент продовжує формування «правил гри», які мають безпосередній вплив на усі сфери життя суспільства. Окрім того, Україна повернулася до парламентсько-президентської форми правління після Революції Гід-

ності, тож роль парламенту у процесі ухвалення політичних рішень зростає» [5, с. 44].

Парламентаризм має сприяти подоланню проблеми відчуження громадян від політики, абсентеїзму та правового нігілізму, які поширюються у суспільстві внаслідок формального виконання депутатами своїх функцій. Слід наголосити на тому, що демократичне правління спирається не лише на формальні процедури, його легітимність ґрунтується на підтримці громадян.

Сучасні інформаційні технології дозволяють здійснювати чи не щоденний плебісцит щодо рівня підтримки громадянами діяльності депутатів. Головний механізм легітимації – вибори, доповнюється механізмами е-демократії щодо оцінки діяльності депутата, фракції, парламенту у цілому.

Слід безумовно погодитися із тим, що «Представницьке правління – широке за змістом поняття, яке охоплює і форму організації державної влади, і конкретний спосіб управління державою, і механізм взаємодії як законодавчого органу (парламенту) так і місцевих представницьких органів з інститутами виконавчої та судової гілок влади, і систему взаємодії держави та суспільства. Представницьке правління є невід'ємною складовою демократичного суспільства в якому влада обирається населенням. Основу представницького правління складають: принцип розподілу влади; визнання головної ролі законодавчої влади; суверенітет народу; загальне виборче право; політичне панування найбільш популярних партій тощо. Та вагома політична практика свідчить що наявність усіх цих складових не є гарантом ні влади народу ні свободи людини... По суті, правову і демократичну державу неможливо створити без яскравих постатей, свідомих своїх прав і свобод, і згідних за них боротися» [1, с. 12].

У контексті європейської інтеграції України йдеться не лише про роль національних парламентів, а й про «структурутворюючу» функцію Європейського парламенту.

Слід безумовно погодитися із тим, що «Європейський парламентаризм, представлений сьогодні країнами Європейського Союзу, несе особливу відповідальність за долю світу. Надавши народам модель демократичного розвитку, він знаходиться у простійшому процесі вдосконалення демократичних засад та інститутів, зокрема, щодо правого оформлення виборчих стандартів» [3].

Європейська спільнота, її цінності, соціальна та політична структура є джерелом влади для інститутів ЄС, але, водночас, не можна недооцінювати роль парламентаризму у цілому та Європейського парламенту, зокрема у процесі формування соціальної, політичної та економічної структури ЄС.

Погодимося із тим, що «Йдеться як мінімум про три аспекти сучасного парламентаризму в Європі,

а саме: 1) про створення та адекватне функціонування механізмів контролю над центрами політичного та соціального панування; 2) про оперативну парламентську реакцію на великі та малі політичні програми виконавчої влади; 3) про особливу синергію, що виникає в результаті взаємодії парламенту як інституту та ЗМІ щодо підтримки режиму публічності, гласності та прозорості будь-якої активності публічної влади» [3].

Визначаючи історичні етапи європейського парламентаризму, О. Жадан зазначає: «Розвиток європейського парламентаризму не завжди йшов виключно за наростаючою траєкторією. Були періоди посилення королівської влади, коли повноваження парламентів урізалися, а майновий або становий ценз посилювалися – так, наприклад, в Англії в 1407 році було скасовано право голосувати для всіх власників вільних земель: вперше були складені списки дворян, які мають право голосувати... Хронологічно історію європейського парламентаризму можна поділити на три достатньо нерівномірні частини. Перший етап, що відноситься до середньовіччя – виникнення та початкова інституалізація представницьких органів влади... Другий етап, характеризується посиленням верховної влади та централізацією держав – зменшення ролі представницьких органів влади у загальній державній машині... Третій етап – остаточна інституалізація парламенту, як невід'ємної частини державної машини європейської держави, імплементація принципу поділу влади і формування політичних систем, що мало змінилися до теперішнього часу... Були поступово скасовані більшість раніше численних виборчих цензів, крім вікового, запроваджено всезагальне таємне голосування, висування кандидатів також значно спростилося» [3].

Тобто, історія європейського парламентаризму представляє собою боротьбу за демократичну форму правління, політичну структуризацію суспільства на основі виборів, партійного та парламентського представництва. В Україні, зважаючи на конституційні реверси щодо повернення до президентської (супер-президентської) влади та намагання підпорядкувати діяльність парламентарів іншим центрам впливу, слід відзначити зниження ролі парламенту у політичній структуризації суспільства. Водночас, саме парламент (незважаючи на наявні тоді лінії фракційного та партійного поділу) виступав в якості одного із головних інститутів політичної структуризації суспільства у періоди політичних криз 2004–2005 років та 2013–2014 років.

Погодимось: «Унікальність нинішнього українського парламенту як політичного інституту полягає у виконанні ним сучасної ролі посередника між суспільством та органами виконавчої влади. Фактично завдяки функціонуванню парламенту

відбувається створення системи, у якій на державному рівні і на основі представництва структурованих груп інтересів формується владна воля нації. У цьому контексті необхідно визнати, що законодавець як самостійно діюча особа є посередником між більшістю виборців та законом» [2, с. 18].

Майбутнє української демократії безпосередньо пов'язано зі становленням парламентаризму, боротьбою парламенту за лише йому притаманну роль у процесі політичної структуризації суспільства. Адже, лише парламент здатний визначити у правовому полі інтереси різних соціальних груп та, у результаті парламентських дебатів між фракціями, окреслити на основі політичної структуризації суспільства національний інтерес.

Висновки. Відтак, парламентаризм відіграє значну роль у процесі політичної структуризації суспільства. З одного боку, парламент є одним із основних інститутів демократичного суспільства, адже саме у парламенті представлено інтереси різних соціальних груп та спільнот. З іншого боку, парламентаризм сприяє формуванню політичної культури, цивілізованої поведінки, раціональної публічної політики, як основи політичної структуризації суспільства. Історично, саме парламентаризм відігравав вирішальну роль у процесі демократизації.

Парламентаризм виступає основою представницької демократії та, водночас, визначає національний інтерес. Завдяки законодавчій функції парламент реалізує національний інтерес, забезпечує політичну структуризацію суспільства, а за допомогою установчої функції робить слідування національному інтересу обов'язковим для інших владних інституцій. Особливо важливою стає роль парламенту щодо політичної структуризації суспільства у перехідні періоди.

Сучасний парламентаризм визначає «правила гри» та «порядок денний» суспільства, напрямки та правові рамки політичної та економічної діяльності. Це є вагомим важелем політичної структуризації суспільства. Здійснюючи політику (економічну, оборонну, соціальну, освітню, культурну, інформаційну тощо) парламент визначає альтернативи суспільного розвитку, а отже – політичну структуризацію суспільства. Політика парламенту може здійснюватися як вибір між альтернативами або середній клас, або олігархія; або захист національного виробника, або відкриття кордонів для експансії глобальних економічних гравців.

У процесі політичної структуризації суспільства парламентаризм має сприяти подоланню проблеми відчуження громадян від політики, поширенню абсентеїзму та правового нігілізму.

У контексті європейської інтеграції необхідно зробити наголос не лише на ролі національного парламенту, а і визначити «структурууючу» функцію Європейського парламенту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вдовичин І. Представницьке правління в умовах новітніх цивілізаційних викликів. *Парламентаризм в Україні та країнах Європи: історико-правова ретроспектива і сучасність*: Матеріали 14-тої Всеукраїнської наукової конференції / Наукові конференції історико-правової проблематики. Вип. 14.
2. Терлюк І.Я. (упорядкування) / ІППО НУ «Львівська політехніка». Львів: Л-Прес, 2022. С. 12–16.
3. Гошовська В. А. Парламентаризм: підручник. 2-ге вид., допов. й розшир. / В. А. Гошовська та ін. Київ: НАДУ, 2019. 704 с.
4. Жадан О. В. Європейський парламентаризм: становлення та тенденції розвитку. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2022. № 6. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2022-6-02-03>
5. Назаренко Я. М. Номінаційна (установча) функція Верховної Ради України: проблеми теорії та практики : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Хакрів: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2011. 18 с.
6. Нечипоренко Ю. Законодавча та установча функції українського парламенту: проблемні аспекти. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2016. Вип. 5-6. С. 43-50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzpiend_2016_5-6_5.
7. Ткаченко О. М. Верховна Рада України в правовому механізмі формування та реалізації державної політики у сфері підтримки місцевого самоврядування в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2023. №3. С. 57-64. URL: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.3.2023.10>

REFERENCES:

1. Vdovychyn, I. (2022). Predstavnytske pravlinnia v umovakh novitnikh tsyvilizatsiinykh vyklykiv [Representative government in the face of modern civilization challenges]. *Parlamentaryzm v Ukraini ta*

krainakh Yevropy: istoryko-pravova retrospektyva i suchasnist: Materialy 14-toi Vseukrainskoi naukovoï konferentsii / Naukovi konferentsii istoryko-pravovoï problematyky. Vyp. 14.

2. Terliuk I.Ia. (uporiadkuvannia)/ IPPO NU «Lvivska politekhnika». Lviv: L-Pres, S. 12–16.

3. Hoshovska, V. A. (2019). *Parlamentaryzm: pidruchnyk*. 2-he vyd., dopov. y rozshyr. / V. A. Hoshovska ta in. Kyiv: NADU. 704 s.

4. Zhadan, O. V. (2022). Yevropeiskiy parlamentaryzm: stanovlennia ta tendentsii rozvytku [European parliamentary: formation and development trends]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia*. № 6. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2022-6-02-03>

5. Nazarenko, Ya. M. (2011). Nominatsiina (ustanovcha) funktsiia Verkhovnoi Rady Ukrainy: problemy teorii ta praktyky [Nomination (constituent) function of the Supreme Rada of Ukraine: Problems of Theory and Practice]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.02. Khakriv: Khark. nats. un-t vnutr. sprav. 18 s.

6. Nechyporenko, Yu. (2016). Zakonodavcha ta ustanovcha funktsii ukrainskoho parlamentu: problemni aspekty [Legislative and constituent functions of the Ukrainian parliament: problematic aspects]. *Naukovi zapysky Instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy*. 2016. Vyp. 5-6. S. 43–50. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzpiend_2016_5-6_5.

7. Tkachenko, O. M. (2023). Verkhovna Rada Ukrainy v pravovomu mekhanizmi formuvannia ta realizatsii derzhavnoi polityky u sferi pidtrymky mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini. [Verkhovna Rada of Ukraine in the legal mechanism of formation and implementation of state policy in the field of local self-government support]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. №3. S. 57–64. URL: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.3.2023.10>

The role of parliamentarism in the process of political structuring of society

Yuriev Anton Mykolaiovych

Postgraduate Student at the Department of Political Science and Law
State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"
Staroportofrankivska str., 26, Odesa, Ukraine
ORCID: 0009-0004-8377-768X

This article is devoted to defining the role of parliamentarism in the process of society's political structuring. The relevance of the problem is due to the fact that parliamentarism, as an institutionalized political representation of various social groups that constitute the social and political structure of society, has become one of the fundamental elements for the development of democracy. Parliamentarism is an integral part of a democratic political regime. On the one hand, society forms parliament based on the representation of the interests of groups and communities, and on the other hand, parliament shapes the political structure of society. The role of parliamentarism in the process of society's political structuring lies in the representation of social groups' interests and, simultaneously, in its constituent, oversight, and legislative functions. The realization of parliamentary functions in a modern democratic political system also includes shaping society's "agenda" and "rules of the game."

The aim of the article is to define the role of parliamentarism in the process of society's political structuring.

In the study of the ideas and practices of parliamentarism as a component of society's political structuring process, general scientific methods were used (analysis and synthesis, induction and deduction, systemic method, etc.). To define parliament as an institution of political representation, the institutional method was employed. The functional method was applied in substantiating the functions of parliament in a modern democratic political

system. The structural research method was used in outlining the connections between parliament and social groups (social structure) and in defining the role of parliamentarism concerning society's political structuring.

Historically, parliamentarism acted as an alternative (or effective complement) to monarchical rule, an institution of bourgeois society in contrast to the feudal system. Parliamentarism undoubtedly retains its primary importance in the information age, particularly in the process of political structuring of the digital society.

Parliament performs the task of political structuring by ensuring the functioning of a democratic political regime based on the principles of freedom, pluralism, equality, the rule of law, justice, electiveness, accountability, and so on. It is precisely in this context that the daily, routine activity of parliament, the performance of deputies' direct functions (from voting to participating in debates and committee work) is the foundation of parliamentary political structuring of society. Parliamentarism is called upon to promote the formation of a high level of civilized behavior, rational choice, justice, and democracy as the basis for society's political structuring.

Key words: parliamentarism, political structuring, politics, democracy, political institutions, functions of parliament, national interest, electoral process.